

вдається забрати м'яч під свій контроль зі стартових хвилин (football.ua, 18.02.2018, 17:02).

Спостерігаємо і дефініційну синонімію (збіг значення терміна і його дефініції), як-от: мертвий м'яч – м'яч, який вийшов з гри, заслін – ігрова дія, при якій гравець перешкоджає виходу суперника не вигідну позицію, не порушуючи при цьому правил, горщик – зупинка м'яча на шляху до кошика, яка виконана за всіма правилами.

До стилістичних синонімів належать нормативні терміни, професіоналізми або жаргонізми, а також словосполучення, які мають синонімічний зв'язок і стилістичне забарвлення: *пити в буфет – втратити ворота для воротаря, плавити лід – часто падати, ковзати на колінах, спині, зачепитися за лінію – впасти при вході в зону, потрапити в дев'ятку – закинути шайбу у верхній кут воріт (Ух! Ніхто не заважав кидати Овечкіну практично від синьої лінії. Саша метнув снаряд в ліву «дев'ятку», і ігровий диск зі свистом пролетів в міліметрі від хрестовини. Фартовий Флері!*(smotrisport.tv03.08.2018 03:10). Наявність синонімії у спортивній лексиці підтверджує системність зв'язків між лексичними одиницями. Крім того, синоніми різних типів часто допомагають полегшити розуміння суті поняття.

Явище антонімії у спортивній лексиці також увиразнює наявність у ній системності. Відображення за допомогою лексичних одиниць протилежного є цілком закономірним явищем, оскільки детерміноване самою природою матеріальної та нематеріальної дійсності. Антонімічні пари спостерігаємо на позначення понять різних видів спорту: *фаворит – аутсайдер, кіпер – бомбардир, скоротити рахунок – подвоїти рахунок, вільний удар – заблокований удар, форвард – захисник, результативний прохід – нульовий прохід, технічний фол – тактичний фол, підхопити м'яч – втратити м'яч.*

Висновки. Отже, спортивний лексикон поєднує спортивні терміни і спортивну лексику. До спортивної термінології належать загальноспортивні терміни, міжгалузеві спортивні терміни і терміни конкретного виду спорту. Спортивний термін – це слово або словосполучення, що позначає предмет чи поняття спортивної галузі, перебуває в системних відношеннях з іншими лексичними одиницями метамови та має чітку дефініцію. У неспеціальній сфері лінгвосоціуму спортивні терміни зазнають детермінологізації, тому в загальномовному вжитку лексичні одиниці із спортивною семантикою належать до розряду спортивної лексики. Лексика зі сфери спорту має впорядковану системну організацію, що виявляється в різнопланових відношеннях, передусім синонімії та антонімії. З огляду на динамічні семантико-стилістичні процеси у спортивному лексиконі ця тематична група потребує постійних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровська О. В. Співвідношення національних та інтернаціональних термінів в українській термінології галузі фізичної культури та спорту: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Боровська. – К., 2004. – 17 с.
2. Головата Л. М. Сучасні спортивні терміни та їх застарілі відповідники / Л. М. Головата // Наукові записки ТДПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Лінгводидактика. – 1998. – Вип. 2 (1). – С. 118–121.
3. Карпець Л. А. Український спортивний жаргон: структурно-семантичний аспект: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Л. А. Карпець. – Х., 2006. – 19 с.
4. Паночко М. Н. Украинская спортивная лексика: автореф. дисс... канд. филол. наук: 10.02.02 «Украинский язык» / М. Н. Паночко. – К., 1978. – 23 с.
5. Породько-Лях О. Етапи розвитку української спортивної термінології / О. Породько-Лях, М. Кудря // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2016. – № 2. – С. 82–85.
6. Струганець Ю. Б. Семантика, структура, функціонування футбольної лексики в українській літературній мові початку XXI століття.: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Струганець Юрій Борисович. – Тернопіль, 2016. – 228 с.
7. Янків Т. І. Українська спортивна термінологія (історико-методологічний аналіз): автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту: 24.00.02 / Т. І. Янків; ВДУ ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2000. – 19 с.

Кушнір Ю.

Науковий керівник – доц. Йордан Г. М.

ЕМПАТІЙНІСТЬ У КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЇ І ВОЄННОЇ ФОТОЖУРНАЛІСТИКИ

Емоції – один з видів послань, що передається за допомогою невербальної поведінки. За допомогою одного з типів невербальної поведінки, виразу обличчя, передається інформація про емоції, як універсальними, так і специфічними для певної культури способами. Обличчя людини – найбільш широко досліджуваний канал невербальної передачі емоцій, ймовірно, через його гарні здатності передавати дискретні, специфічні для даного моменту емоційні стани. Однак інші види невербальної поведінки, включаючи тон голосу і положення тіла, також можуть нести певну інформацію про емоційні або афективні стани.

Ключові слова: емпатія, воєнна фотожурналістика, фотопортрет, фоторепортаж, психологія.

Мета статті полягає у тому, щоб виявити особливості поняття “емпатія” у контексті психології і воєнної фотожурналістики, а також запропонувати детальні визначення і класифікації.

Виклад основного матеріалу. У психологічному контексті термін “емпатія” вперше з’явився в англійському словнику в 1912 р. і був близький поняттю «симпатія». Його ввів Едвард Тітченер, який калькував німецьке слово “einfuhling” (дослівне значення – проникнення), використане в 1885 році Теодором Ліппсом в контексті теорії впливу мистецтва [3].

Грецьке слово “pathos”, що означає сильне і глибоке почуття, близьке до страждання, видозмінилося, поєднавшись із префіксом “em” - “empathos”. Звідси емпатія – це складне явище, яке важко піддається визначенню. Більшість авторів погоджуються з твердженням Міда (Mead, 1934) про те, що емпатія припускає здатність людини займати позицію іншого. Інакше кажучи, емпатія передбачає «прийняття ролі іншого і розуміння почуттів, думок і настановлень іншої людини» [1].

Емпатія – усвідомлене співпереживання поточному емоційному стану іншої людини, без втрати відчуття зовнішнього походження цього переживання. Володіти емпатією означає сприймати суб’єктивний світ іншої людини так, як якщо б той хто сприймає був цією іншою людиною. Відповідно “емпат” – це людина з розвинутою здатністю до емпатії [2].

Слово “емпатія” не має конотації з якимись конкретними емоціями (як, наприклад, у випадку зі словом “співчуття”) і в рівній мірі застосовується для позначення співпереживання будь-яким емоційним станам. Фотожурналіст (фотокореспондент), готуючи матеріал, пропускає через себе, свою психіку “чужі” страждання, радощі, успіхи, переживання. Професія фотожурналіста зумовлює велике психологічне навантаження. І саме занурення у професію спричиняє до того, що фотокореспондент несвідомо співпереживає з об’єктом зйомки тим самим проявляючи емпатію. З точки зору психології, здатність до емпатії не вважається чимось особливим для людини. Існують методики виявлення рівня здатності до емпатії та навіть окремих аспектів цієї здатності. Діапазон прояву емпатії варіюється досить широко: від легкого емоційного відгуку, до повного занурення у світ почуттів партнера по спілкуванню. Вважається, що емпатія відбувається за рахунок емоційного реагування на зовнішні прояви, часто майже непомітні, прояви емоційного стану іншої людини – вчинків, промови, мімічних реакцій, жестів і так далі. Ряд дослідників підкреслює в емпатії той аспект, що емпатуючий усвідомлює, що почуття, які він осягає, є переданням почуттів партнера у спілкуванні. Якщо цього не відбувається, то такий процес є не емпатією, а, скоріше, ідентифікацією з співрозмовником. Саме здатність розуміти, що поточні почуття відбивають стан іншої людини, дозволяє емпатуючому використовувати цю спроможність для більш глибокого розуміння партнера, і відрізнити свої індивідуальні емоції від тих, що виникли у відповідь на емоції партнера [1].

Під час фотографування фотопортретів чи фоторепортажів на воєнну тематику, як під час їх перегляду кожна людина осягає індивідуального рівня емпатії. Всього, на думку науковців, існує 4 типи емпатії:

1) Неемпати: повністю закрили канали емпатії (свідомо чи під впливом психотравми). Ці люди не можуть розпізнавати невербальні та вербальні сигнали;

2) Звичайні емпати: постійно перебувають у стані стресу і емоційного перевантаження, гостро переживають чужі проблеми. Часто страждають від головних болей. Здатність до емпатії ними не контролюється;

3) Свідомі емпати: управляють своєю здатністю до співпереживання, легко адаптуються до чужих емоцій, вмійючи не пропускати їх через себе;

4) Професійні емпати: чудово контролюють свою здатність, часто використовуючи її в професійних цілях. Можуть керувати будь-якими чужими емоціями, міняти настрої людини, позбавляти від душевного та фізичного болю. За сильну здатність до співчуття і співпереживання нерідко доводиться розплачуватися. Емпати досить часто вступають в асиметричні відносини, не отримуючи від партнера достатньої підтримки. Такі люди некомфортно почувають себе в конфлікті, не схильні до суперництва і відстоювання своїх інтересів [2].

Психологи також розрізняють такі види емпатії, як “емоційна емпатія”, заснована на механізми проекції і наслідування моторних і афективних реакцій іншої людини; “когнітивна емпатія”, що базується на інтелектуальних процесах (порівняння, аналогія і т. ін.), і “предикативна емпатія”, що розглядається як здатність людини передбачати афективні реакції іншого в конкретних ситуаціях [4].

Погодимось з тим, що аналіз науково-дослідних праць вітчизняних і зарубіжних учених свідчить про багатогранність поняття “емпатія” і відсутність спільної, усталеної думки щодо нього. У зв’язку з цим доцільно виділити основні значення цього поняття. Це передусім:

1) здатність або властивість особистості (в цьому випадку емпатія виступає як характеристика людини);

2) психічний процес, що дає змогу людині зрозуміти і прийняти переживання іншої людини (тобто емпатія розглядається як механізм пізнання);

3) діяльність людини, яка дає можливість особливим чином будувати спілкування з іншою людиною (емпатія постає як особливий вид уваги до іншої людини) [4].

Нині усталеним вважається визначення емпатії, яке описує здатність особистості – завдяки розумінню почуттів іншої людини – емоційно відгукуватися на її переживання. Емпатія – це здатність тонко відчувати, співпереживати, співчувати не лише людям, а й усьому живому. Ця здатність ґрунтується на умінні правильно уявити собі, що відбувається у психічній сфері іншої людини, зрозуміти її переживання, а також на оцінці зовнішнього світу та внутрішніх відчуттів. Рівень емпатійної здатності людини можна порівняти з її здатністю уявити собі сприйняття ситуації іншими людьми. Емпатійна людина проникливо уловлює нюанси стану, в якому перебуває співрозмовник у конкретний момент, і здатна подати дієву допомогу. У багатьох редакціях існує або штатний психолог, або експерт із кризових ситуацій. Фотокореспонденти нерідко прибувають у зону лиха навіть швидше від силовиків чи медиків і бувають не в змозі тримати себе в руках, або ж емоційний зрив трапляється з ними пізніше. Наші ЗМІ поки що розраховують на моральну витримку своїх журналістів, не підозрюючи, що наслідки перебування журналіста в зоні військового конфлікту можуть бути різними і по-різному проявлятися. У цій ситуації над проблемами нового для України типу журналістів – військових репортерів та фотокореспондентів мають замислитися і редакції, і медіа-спільнота, і самі журналісти [1].

Висновки. Фоторепортажі і фотопортрети на воєнну тематику мають історичну цінність, вони ще мають моральну і ментальну цінність для сучасників і майбутніх поколінь. Люди, які знаходяться поза зоною бойових дій, лише за допомогою світлин опублікованих у медіа, можуть уявити собі реальну ситуацію, яка панує на території воєнного протистояння. Лише вдало вловлений кадр може передати емоції людей, які перебувають у стані війни, а також передати атмосферу усіх жахів, яких зазнають об'єкти зйомки. Тим самим читачі, які не перебувають у зоні бойових дій, споглядаючи світлини воєнних фоторепортерів, можуть хоча б частково перейнятися долею тих, на чий території йде війна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко І. Емпатія [Електронний ресурс] // <http://scorcher.ru/>. 2003. URL: <http://scorcher.ru/>. Дата звернення: 25.11.2018
2. Емпатія. Проникливість. Егоцентризм [Електронний ресурс] // <http://medbib.in.ua/empatiya-pronitsatelnost-egotsentrizm/>. 2010. URL: <http://medbib.in.ua/empatiya-pronitsatelnost-egotsentrizm/>. Дата звернення: 25.11.2018
3. Емпатія – розуміння іншого [Електронний ресурс] // <http://psyfactor.org/>. 2007. URL: <http://psyfactor.org/>. Дата звернення: 25.11.2018
4. Журавльова Л.П. Психологія емпатії // Житомирський державний університет імені Івана Франка. 2007. С.1-328.

Макарчук Н.

Науковий керівник – Йордан А. М

НОВІТНІ ЖАНРИ ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛІСТИКИ

Глобальна мережа інтернет сьогодні досягнула піку свого розвитку, вбираючи у собі найрізноманітніші види та способи збору, опрацювання, передачі інформації. Інтернет-ЗМІ, вони ж онлайн-ЗМІ, інтернет-видання, онлайн-інформаційні ресурси у зв'язку з динамічним, швидким та відносно якісним розвитком новітніх технологій збагачуються як змістовно, так і формально. У сучасній мережі інтернет спостерігається пошкваллення та трансформація жанрової системи інтернет-медіа, відбуваються модифікації традиційних жанрів, які на моніторах комп'ютерів, мобільних пристроїв тощо стають статичними та неактуальними. Ідучи у ногу з часом, інтернет-видання пристосовують жанристику публікацій відповідно до вимог та запитів інтернет-аудиторії, а також до можливостей мережевих ресурсів, які в свою чергу лише розвиваються, цим самим даючи широкий простір для удосконалення та якісної зміни жанрів, притаманних лише інтернет-виданням.

Сьогодні інтернет характеризують як конвергентний засіб розміщення та поширення інформації, який детально описано вченою С. Машковою [3, с. 37]. У цьому дослідженні медіаконвергентність показано у трьох секторах: технологічному, на рівні системи ЗМІ («зближення різних ЗМІ, появи загальних для різних каналів змістових продуктів, що призводить до «народження нових інтегрованих жанрів» та на рівні медіа-ринку. Тому треба розуміти, що час не повинен превалювати над рівнем професійності підготовки мас-медійного продукту як на державному, так і на регіональному рівнях.

Досліджуючи новітні жанри інтернет-журналістики, варто зазначити, що саме мережа інтернет є передумовою їх утворення та розвитку.

Наразі українська мультимедійна журналістика знаходиться на етапі активного впровадження та пошуку все нових сучасних форм вираження інформації завдяки новітнім жанровим особливостям журналістських текстів, які стали можливими завдяки стрімкому розвитку технологій. Достатньо ґрунтовним є теоретичне осмислення науковцями медіа-ресурсу як журналістського явища у всесвітній павутині. Проте, розвиток інтернет-журналістики не припиняється і досі, що свідчить про постійний потік нових можливостей для вдосконалення мережевої журналістики.